

## LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2002 vp

### Hallituksen esitys laiksi Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 12 päivänä maaliskuuta 2002 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta (HE 15/2002 vp).

##### *Lausunto*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 16/2002 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Hannu Pennanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- budjettineuvos Esko Tainio, valtiovarainministeriö
- apulaisjohtaja Riitta Ryhänen, Kilpailuvirasto
- lakimies Mika Mäkilä, Ratahallintokeskus
- turvallisuusjohtaja Yrjö Poutiainen, VR-Yhtymä
- pääsihteeri Timo Tanner, Veturimiesten liitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut  
— Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto.

#### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta. Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön kaksi direktiiviä, joista toinen koskee Euroopan laajuisen tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuutta ja toinen Euroopan laajuisten suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuutta. Laki koskisi Euroopan laajuiseen rautatiejärjestelmään kuuluvalla valtion rataverkolla käytettäviä väyliä, raiteita ja laitteita sekä sillä liikennöintiin käytettäviä raidetietä ja kulkuneuvoja samoin kuin järjestelmän käyttöön osallistuvan henkilöstön ammattipätevyyttä sekä työterveys- ja työturvallisuusoloja. Lakia sovellettaisiin myös muulla Ratahallintokes-

kuksen hallinnassa olevalla valtion rataverkolla. Lain soveltamisalaan kuuluvassa rautatiejärjestelmässä sovellettaisiin sellaisia teknisiä tai rautatiejärjestelmän operatiivista käyttöä koskevia vaatimuksia, joiden sisältö määräytyisi yhteisön oikeuden mukaisesti. Järjestelmään kuuluvia olennaisia vaatimuksia sovellettaisiin rautatiejärjestelmän eri osien suunnittelussa, valmistuksessa, markkinoille saattamisessa, käyttöönottos-  
sa, parantamisessa, uudistamisessa ja käytössä. Vaatimukset velvoittaisivat sekä hyödykkeiden tuottamiseen osallistuvia että järjestelmän käyttäjiä. Lailla ei olisi taannehtivia vaikutuksia, vaan olennaisten vaatimusten soveltaminen laa-

jenisi vähitellen järjestelmän eri osia uudistettaessa.

Esityksen mukaan Euroopan talousalueella toimivat niin sanotut ilmoitetut laitokset arvioisivat rautatiejärjestelmämarkkinoille saatettavien hyödykkeiden vaatimustenmukaisuutta.

Suomessa ilmoitetut laitokset nimeäisi liikenne- ja viestintäministeriö, joka myös valvoisi Suomeen sijoittautuneiden ilmoitettujen laitosten toimintaa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### ***Yleisperustelut***

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Lakiehdotuksessa olevan olennaisten vaatimusten määrittelyn mukaan nyt esitettävä siirtymäsäännös kattaisi kaikki Suomen tarvitsemat poikkeusperusteet. Osittain Suomen teknisistä ominaispiirteistä, kuten raideleveydestä, joh-tuen läntinen yhdysliikenne on Suomen osalta itäistä pienempi. Valiokunta kiinnittääkin tässä yhteydessä huomiota lausuntoonsa LiVL 2/2000 vp asiasta E 6/2000 vp (valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta tavanomaisten rautatiejärjestelmien yhdistämisestä sekä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi Euroopan laajuisen tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta), jossa se on yhtynyt valtioneuvoston tehokasta ja häiriötöntä rautatieyhteyttä Venäjälle painottavaan kantaan. Liikenteen määrät huomioon ottaen onkin tärkeää, että hallituksen esitys ei teknisesti muuta yhdysliikennettä Venäjän kanssa.

### ***Yksityiskohtaiset perustelut***

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 16/2002 vp esittänyt, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä samalla huomauttaen, että joitain säännöksiä on välttämätöntä tarkistaa. Sen vuoksi valiokunta esittää lakiehdotukseen seuraavia muutoksia.

*1 §:n 2 momentti.* Hallituksen esityksen mukaan lakia sovellettaisiin rautatiejärjestelmän

käyttöön osallistuvan henkilöstön ammattipätevyyteen sekä työterveys- ja työturvallisuusoloihin. Esitykseen on ollut tarkoitus sisällyttää ainoastaan valtuutus yhteentoimivuusdirektiivien liitteisiin III sisältyvien ns. olennaisten vaatimusten kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi. Ammattipätevyysvaatimuksista sekä työterveys- ja työturvallisuusoloja koskevista vaatimuksista olisi esityksen 3 §:n 2 momentin mukaan kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään tai määrätään, joten yhteentoimivuuslakiin otettava valtuutus olisi tarpeeton.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että ammattipätevyyttä sekä työterveys- ja työturvallisuusoloja koskevista perusvaatimuksista säädetään valmisteilla olevalla rautatielailla, jossa voitaisiin säätää yhtenäisesti ja yhteentoimivuuslakia selkeämmin perustuslakivaliokunnan edellyttämistä perusvaatimuksista lain tasolla. Valiokunta pitääkin tarkoituksenmukaisena, että ammattipätevyyttä sekä työterveys- ja työturvallisuusoloja koskevat asiat jätetään yhteentoimivuuslain soveltamisalan ulkopuolelle ja pitää välttämättömänä, että niistä säädetään vuoden 2003 alussa voimaantulevaksi tarkoitettulla rautatielailla. Tämän vuoksi valiokunta esittää vastaavia muutoksia 1 §:n 2 momenttiin.

*3 §:n 2 momentti.* Ratahallintokeskuksen 3 §:n 2 momentin määräyksenantoa koskevaa valtuutusta on täsmennetty poistamalla rakenne "siten kuin".

*4 §.* Muutetussa 4 §:n 2 momentissa säädettäisiin momentissa tarkoitettujen vakuutusten antamisen edellytyksistä. Vakuutusten antaminen edellyttäisi ilmoitetun laitoksen antamaa asian-

mukaista todistusta, jonka perusvaatimuksista säädettäisiin Suomeen sijoittautuneen ilmoitetun laitoksen osalta lain 8 §:n 1 ja 2 momentissa.

Uusi 4 §:n 3 momentti vastaa sisällöltään osittain hallituksen esityksen 4 §:n 2 momenttia. Uuteen momenttiin on valtuutusta laajennettu kattamaan myös momentissa mainittujen vakuumusten antamista koskeva menettely, samoin valtuutuksen sidonnaisuus yhteisön oikeuden vaatimukseen on momentissa yksilöity.

7 §. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan on lisätty sanat "viranomaisen tai". Pykälän uusi 2 momentti vastaa hallituksen esityksen 3 momentin viimeistä virkettä. Sitä on kuitenkin muutettu siten, että kyseessä on liikenne- ja viestintäministeriön hallintopäätös asetuksenantovaltuutuksen sijaan. Pykälän 3 momentti vastaa hallituksen esityksen 2 momenttia, ja 4 momentti vastaa hallituksen esityksen 3 momentin alkuosaa. Pykälän 4 momentin tarkkarajaisuutta on täsmennetty perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

8 §. Pykälän 2 momenttiin on lisätty maininta vaatimuksenmukaisuus- ja tarkastustodistuksista. Pykälän 3 momenttiin on lisätty ilmoitetun laitoksen alihankkijaa koskeviin vaatimuksiin 7 §:n 1 momentin mukaisten edellytysten täyttyminen myös alihankkijan osalta.

12 §:n 1 momentti. Pykälän 1 momentissa on otettu huomioon 4 §:ään ja 15 §:ään ehdotetut muutokset.

13 §. Pykälän 2 momenttia on täsmennetty viittaamalla hallintolainkäyttölain mukaiseen muutoksenhakuun myös 5 §:n käyttöönottolupaa koskevan päätöksen osalta. Pykälän uuteen 3 momenttiin on otettu viittaus uhkasakkolain mukaiseen muutoksenhakuun.

15 § siirtymäsäännös. Siirtymäsäännöksen 2 ja 3 momenteista on poistettu valtuutukset Ratahallintokeskukselle antaa tarkentavia määräyksiä lain soveltamisesta momenteissa mainituissa tilanteissa. Pykälän uuden 2 ja 3 momentin mukaan lain soveltaminen määräytyisi momenteissa tarkoitetuissa tilanteissa olennaisten vaatimusten mukaisesti.

Olennaiset vaatimukset on käsitteenä määritetty lain 2 §:n 5 kohdassa. Määritelmänsä mukaan olennaiset vaatimukset sisältävät ainoastaan yhteisön oikeuden velvoitteita ja vain siinä laajuudessa kuin ne ovat Suomessa voimassa. Tämän määrittelyn mukaan myös 15 §:n siirtymäsäännös kattaisi kaikki Suomen tarvitsemat poikkeusperusteet, kuten erityisen raidelevyden tai venäläisten vaunujen liikennöinnin Suomessa. Olennaisten vaatimusten täytäntöönpanosta säädettäisiin lain 3 §:ssä.

### **Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotus).*

### **Valiokunnan muutosehdotus**

## **Laki**

### **Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

*Lain tarkoitus ja soveltamisala*

(1 mom. kuten HE)

Lakia sovelletaan Euroopan laajuiseen rautatiejärjestelmään kuuluvan valtion rataverkon väyliin, raiteisiin, laitteisiin sekä siinä käytettäviiin raidekulkuneuvoihin (*poist.*).

(3 mom. kuten HE)

2 §

(Kuten HE)

3 §

*Olennaiset vaatimukset, perusparametrit ja yhteentoimivuuden tekniset eritelmät*

(1 mom. kuten HE)

Ratahallintokeskus antaa tarkemmat määräykset Euroopan yhteisöjen komission perusparametreja koskevien päätösten ja suositusten sekä yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanosta Suomessa. Euroopan laajuiseen rautatiejärjestelmän käyttöön osallistuvan henkilöstön ammattipätevyysvaatimuksista sekä vaatimuksista, jotka koskevat henkilöstön työterveys- ja työturvallisuusoloja, on kuitenkin voimassa, mitä niistä muutoin säädetään tai määrätään.

(3 mom. kuten HE)

4 §

*Osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimuksenmukaisuuden arviointi*

(1 mom. kuten HE)

Tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivissä ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivissä tarkoitetun osajärjestelmän vaatimuksenmukaisuus voidaan osoittaa EY-tarkastusvakuutuksella edellyttäen, että ilmoitettu laitos on antanut tätä varten osajärjestelmää koskevan vaatimuksenmukaisuustodistuksen. Tässä momentissa mainituissa direktiiveissä tarkoitetun yhteentoimivuuden osatekijän vaatimuksenmukaisuus

voidaan osoittaa EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksella tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksella edellyttäen, että ilmoitettu laitos on antanut tätä varten yhteentoimivuuden osatekijää koskevan tarkastustodistuksen.

Osajärjestelmälle annettavasta EY-tarkastusvakuutuksesta sekä yhteentoimivuuden osatekijälle annettavasta EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksesta ja EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksesta sekä niiden antamisen edellytyksistä ja antamista koskevasta menettelystä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteiden IV—VI ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteiden IV—VI mukaisesti. EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutuksen ja EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksen käytöstä määrätään kuitenkin erikseen Ratahallintokeskuksen päätöksellä yhteentoimivuuden teknisten eritelmien mukaisesti. (Uusi)

5 ja 6 §

(Kuten HE)

7 §

*Ilmoitetun laitoksen nimeäminen*

Liikenne- ja viestintäministeriö nimeää hakemuksesta ilmoitetun laitoksen tavanomaista rautatiejärjestelmää ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmää varten määrääjäksi tai toistaiseksi. Laitoksen nimeämisen edellytyksenä on, että:

1) laitos on *viranomainen* tai suomalainen oikeushenkilö;

(2—4 kohdat kuten HE)

Liikenne- ja viestintäministeriö voi sisällyttää laitoksen nimeämistä koskevaan päätökseen sellaisia laitoksen toimintaan liittyviä rajoituksia tai ehtoja, joilla varmistetaan, että laitokselle kuuluvat tehtävät hoidetaan hyvin. (Uusi)

(3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

Tarkemmat säännökset tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä VII ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä VII tarkoitetuista ilmoitetulle laitokselle asetettavis-

ta vaatimuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella. (*Poist.*) (4 mom. HE:n 3 mom.)

8 §

*Ilmoitetun laitoksen tehtävät*

(1 mom. kuten HE)

Ilmoitettu laitos tekee yhteentoimivuuden osatekijöille vaatimuksenmukaisuuden tai käytönsoveltuvuuden arviointeja ja antaa niitä koskevia *vaatimuksenmukaisuus-* ja tarkastustodistuksia. Tarkemmat säännökset tavanomaisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä IV ja suurten nopeuksien rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä IV tarkoitettua arviointimenettelystä ja tarkastustodistusten antamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Ilmoitettu laitos voi teettää alihankkijalla osatoimenpiteitä tässä pykälässä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamisessa, *jos alihankkija täyttää 7 §:n 1 momentin mukaiset ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevat edellytykset* ja jos alihankkija suorittaa *tehtävät* tässä laissa taikka sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen vaatimusten mukaisesti. Ilmoitettu laitos vastaa alihankintana teettämistään toimenpiteistä.

9—11 §  
(Kuten HE)

12 §

*Rangaistussäännös*

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta 3 §:n 3 momentin, 5 §:n 1 momentin, (*poist.*) 6 §:n 1 momentin tai 15 §:n vastaisesti taikka 3 §:n 1 tai 2 momentin tai 4 §:n 3 momentin (*poist.*) nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti saattaa markkinoille, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa, ottaa käyttöön, parantaa, uudistaa tai käyttää osajärjestelmää tai yhteentoimivuuden osatekijää, on tuomittava, jos teko ei ole vä-

häinen tai jos teosta ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten rikkomisesta* sakoon.

(2 mom. kuten HE)

13 §

*Muutoksenhaku*

(1 mom. kuten HE)

Ratahallintokeskuksen 1 momentin nojalla oikaisuvaatimukseen *antamaan päätökseen tai 5 §:n nojalla antamaan käyttöönottolupaa* koskevaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

*Muutosta Ratahallintokeskuksen markkina-valvontaviranomaisena 11 §:n 4 momentin nojalla tekemään päätökseen uhkasakon, teettämisen tai keskeyttämisen asettamisesta haetaan uhkasakkolain mukaisesti. (Uusi)*

14 §  
(Kuten HE)

15 §

*Siirtymäsäännökset*

(1 mom. kuten HE)

Tätä lakia sovelletaan lain voimaan tullessa suunnitteilla, valmistettavana, markkinoille saatettavana taikka ensi kertaa kaupan pidettävänä, myytävänä tai käyttöön otettavana olevaan osajärjestelmään ja yhteentoimivuuden osatekijään 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettujen olennaisten vaatimusten edellyttämässä laajuudessa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden parantamisesta ja uudistamisesta on kuitenkin voimassa, mitä 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettut olennaiset vaatimukset edellyttävät ja 5 §:ssä käyttöönottoluvasta osajärjestelmän parantamisen ja uudistamisen jälkeen säädetään. Lakia sovelletaan myös 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen

**LiVM 6/2002 vp — HE 15/2002 vp**

osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osateki-  
jöiden käyttöön (*poist.*).

---

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                         |                      |
|------|-------------------------|----------------------|
| pj.  | Erkki Pulliainen /vihr  | Raimo Mähönen /sd    |
| vpj. | Annika Lapintie /vas    | Tero Mölsä /kesk     |
| jäs. | Klaus Bremer /r         | Ismo Seivästö /kd    |
|      | Jyri Häkämies /kok      | Timo Seppälä /kok    |
|      | Erkki Kanerva /sd       | Harry Wallin /sd     |
|      | Saara Karhu /sd         | Lasse Virén /kok     |
|      | Marjukka Karttunen /kok | Raimo Vistbacka /ps. |
|      | Eero Lämsä /kesk        |                      |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.